

Statsrådsberedningen

Det talade ordet gäller!

Tal av statsminister Stefan Löfven i Gullranda om säkerheten i Östersjön och Nordeuropa den 19 juni 2016

**Jag vill tacka våra värdar för inbjudan hit till Gullranda,
och för möjligheten att ge min syn
på säkerheten i Östersjön och i Nordeuropa.**

**Att tala om säkerhetspolitik i Finland är nästintill en tradition
för socialdemokratiska statsministrar.**

**I juni 1983 talade Olof Palme inför
Paasikivi-samfundet i Helsingfors.**

**Det var mitt under det kalla kriget,
och kärnvapenhotet stod i centrum
för den säkerhetspolitiska debatten.**

**I vår del av världen handlade det mycket om möjligheten
att skapa en kärnvapenfri zon i Norden.**

Elva år senare, 1994, var Ingvar Carlsson statsminister i Sverige.

**Efter Berlinmurens fall fanns det ett helt annat
samarbetsklimat i Europa och i världen.**

**Finland och Sverige var båda på väg in i EU
som fullvärdiga medlemmar.**

Carlssons tal andades optimism och entusiasm.

Nu skriver vi 2016, och omvärlden är åter mycket orolig.

I Mellanöstern rasar krig och konflikter.

**Stridigheterna i Syrien har pågått längre än hela andra
världskriget, och vi ser ännu inget slut på dem.**

Terrorismen har slagit hårt, både där och här i Europa.

**Den moderna våldsbejakande extremismen är global i sin
utbredning, men rekryteringen är ofta lokalt förankrad.**

**Den finner sin näring i polarisering,
sociala klyftor och segregation.**

**I Sverige har minst 300 av våra egna invånare
rest till Syrien och Irak för att delta
i våldsutgjutelser under ledning av Daesh.**

**I centrala Afrika pågår en av världens största konflikter i de
Stora sjöarna och flera länder plågas av våld, och här i Europa
ser vi hur både värderingar och folkrätt utmanas.**

**Världens konflikter har under många år blivit färre
– men nu blir de fler.**

**Kärnvapen fortsätter existera och utvecklas.
De gör inte världen säkrare.**

**Allt detta kan fylla oss med pessimism
– men det bör också fylla oss med beslutsamhet,
och vilja till handling.**

**Mer än någonsin behöver vi ett djupt engagemang för fred och
försoning, för demokrati och mänskliga rättigheter, för
nedrustning, solidaritet och medmänsklighet. Sverige ska vara
en stark röst i världen.**

**Vi slår vakt om friheten, tryggheten och säkerheten i Sverige.
Vår självständighet vilar på två pelare, alliansfriheten och
samarbetslinjen. Utrikespolitiken är vårt första försvar,
vi bygger säkerhet tillsammans med andra,
såväl länder som organisationer.**

Och vår förmåga att agera börjar i vårt närområde.

Här i Finland, under Helsingforskonferensen 1975, lades grunden för en europeisk säkerhetsordning.

Den utmanas nu i grunden, av Rysslands olagliga annektering av Krim och av aggressionen i östra Ukraina.

Det är allvarligt.

Att använda militärt våld för att ändra staters gränser är i strid mot folkrätten och kan aldrig accepteras.

Varje land har rätt till respekt för sin suveränitet och sin territoriella integritet. Detsamma gäller varje stats rätt att självständigt göra sina säkerhetspolitiska val.

Stora och militärt starka nationer tar för egen del den rätten som självklar.

Men de har ingen rätt att påverka andra stater, att inskränka deras suveränitet att fatta sina egna beslut om vilken säkerhetspolitisk linje man vill välja.

I östra Ukraina fortsätter striderna, mer än två år efter det att den ryska aggressionen startade. Någon avsikt att lämna Donbass märks inte.

Minsk-överenskommelserna har långt ifrån implementerats. EU:s sanktioner mot Ryssland ska upprätthållas tills de uppställda kraven uppfyllts. Samtidigt behöver stödet till reformer inne i Ukraina fullföljas. Att reformprocessen där lyckas är strategiskt viktigt – för Ukraina, för hela regionen, men också för EU. Åtgärderna mot korruptionen i landet förs med större kraft och beslutsamhet.

Ukraina ska bli fritt både från annektering och från korruption.

Europas försämrade säkerhetsläge märks också i vårt mer omedelbara närområde.

Övnings- och underrättelseaktiviteten i Östersjöregionen har ökat.

Vi har sett hur ryskt militärt flyg agerat både oprofessionellt och provocerande, på ett sätt som ökat risken för incidenter. I allt högre grad förekommer påverkansoperationer, cyberoperationer och desinformation, även mot Sverige.

Östersjöområdet borde präglas av avspänning och gemenskap, av kontakter mellan länder och folk, av respekt och förtroende och tillit.

Men de senaste årens utveckling

har dessvärre ökat spänningarna.

Den utvecklingen måste vi vara med om att vända.

Tanken om Östersjön som ett fredens hav ska återupprättas.

Vår relation till Ryssland är av största betydelse. Men

förutsättningarna för samarbete kommer vara försämrade så

länge som den nuvarande ryska politiken förs, såsom den

uttrycks vad gäller Krim, i Ukraina och runt Östersjön.

Därför är det viktigt att tydligt stå fast vid våra principer och

våra demokratiska värderingar i alla kontakter vi har med ryska

företrädare.

I detta arbete har Organisationen för säkerhet och samarbete i

Europa (OSSE) en viktig roll. Det ligger även i vårt intresse att

utveckla samarbetet med Ryssland genom ömsesidig och

respektfull dialog liksom genom samverkan i regionala format

som Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd.

Vi måste använda varje fora vi har för en fortsatt dialog om de

normer och principer som långsiktigt skapar förtroenden,

stabilitet och säkerhet i Europa.

Den säkerhetspolitiska terrängen har blivit svårare att navigera i. Det ställer större krav på försiktighet och ansvarstagande för fred och säkerhet.

Även om läget i Östersjöområdet försämrats upplever vi i Sverige inget direkt militärt hot mot vårt land. Också framöver ser vi ett enskilt militärt väpnat angrepp mot Sverige som osannolikt.

Men kriser eller incidenter kan uppstå, och militära angreppshot kan aldrig uteslutas.

Verklig säkerhet är också mycket mer än avsaknaden av krig.

Pandemier, tekniska framsteg som hamnar i fel händer, klimat och naturkatastrofer, terrorismen, hoten mot det öppna samhället, yttrandefriheten och friheten på nätet, gränsöverskridande brottslighet och finansiella flöden kan hota vår säkerhet.

Mot denna bakgrund utarbetar den svenska regeringen för närvarande en nationell säkerhetsstrategi, som svarar upp mot nutidens och framtidens breda säkerhetsbegrepp.

*** * ***

Den svenska regeringen håller fast vid

Sveriges säkerhetspolitiska linje.

Den är tydlig, välkänd och respekterad.

Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl,

och den bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa.

Den förutsätter en bred och ansvarsfull utrikes- och

säkerhetspolitik, i kombination med fördjupade försvars- och

säkerhetspolitiska samarbeten och en trovärdig nationell

försvarsförmåga.

Vid den här tiden förra året fattade Sveriges riksdag

med bred majoritet

ett beslut om det svenska försvarets inriktning för de

kommande fem åren. Efter en längre tid av minskade resurser

investeras nu 17 miljarder kronor

i en höjd militär förmåga fram till 2020.

Det kommer att stärka Sveriges förmåga att försvara sig mot ett

väpnat angrepp.

Det är en viktig signal till omvärlden

om vår beslutsamhet att i alla lägen värna vår suveränitet och

territoriella integritet.

Att hålla fast vid den militära alliansfriheten är för oss i grunden en defensiv militärpolitisk hållning. Syftet är att minska spänningarna i vårt närområde.

Vi ska inte göra några tvära kast, i utrikes-, försvars- eller säkerhetspolitiken.

Vi vill inte bidra till att skärpa det militärstrategiska läget eller skapa motiv för andra att ta till oberäknliga och hastiga ageranden. Vi vill inte behöva delta i militära operationer som beslutas av andra än oss själva. Och vi tar avstånd från att ha kärnvapen som en del av försvarsförmågan.

Som militärt alliansfria är vi starka förespråkare för gemensam säkerhet. Säkerhet byggs i samarbete med andra, inte i konfrontation.

Sverige fördjupar därför sina bilaterala och multilaterala relationer med länder och organisationer i vårt närområde.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller nordiskt land.

Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vårt land ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Vi ska vara fria från allianser – men alltid redo att ta ansvar för vår gemensamma säkerhet.

Vi tror på samarbete på bred front.

I denna samarbetslinje

spelar kontakterna med Finland en alldeles särskild roll.

Med det försämrade säkerhetspolitiska läget i vårt närområde har det strategiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet mellan Sverige och Finland blivit särskilt betydelsefullt.

Vi har båda en lång tradition av militär alliansfrihet och en likartad syn på internationell säkerhet.

Det skapar goda förutsättningar för ett ännu närmare samarbete.

Vi har också påbörjat en operativ planering för situationer bortom fredstida förhållanden. Det är ett viktigt komplement till respektive lands enskilda nationella planering.

För att våra länder ska agera tillsammans behöver naturligtvis nödvändiga politiska beslut fortfarande fattas nationellt, och det fördjupade samarbetet innebär inte en svensk-finländsk försvarsallians.

*** * ***

För en dryg månad sedan var president Niinistö och jag själv inbjudna till Vita huset i Washington, tillsammans med statsministrarna från övriga nordiska länder. President Obama tog emot oss med en stark beskrivning av de nordiska ländernas möjlighet till global påverkan, som han sa:

”You are punching well above your weight”.

Det finns ett starkt internationellt intresse för våra nordiska värderingar och för vår samhällsmodell. Toppmötet var också en signal om att Europa – inte minst Nordeuropa – spelar en viktig roll i ett förändrat säkerhetspolitiskt läge.

Från svensk sida välkomnar vi ett fortsatt utvecklande av det nordiska utrikes- säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet, inklusive Nordefco, vilket också betonades av USA.

Vi ska fortsätta excellera ovan vår viktklass.

*** * ***

Vårt bilaterala samarbete med USA har stor betydelse.

Amerikanerna har alltjämt en viktig roll

för säkerheten i Europa, med sin militära förmåga och sitt tekniska kunnande, och den huvudroll de spelar i olika internationella operationer.

Den transatlantiska länken är grundläggande för den europeiska säkerheten.

Sverige och USA har nyligen gjort en gemensam avsiktsförklaring om ramen för vårt försvarspolitiska samarbete på flera nyckelområden.

I förhållande till Nato har Sverige, liksom Finland, valt en samarbetslinje och inte en medlemskapslinje.

Vi har med stort intresse tagit del av den expertutredning om olika konsekvenser av ett eventuellt Nato-medlemskap för Finland som presenterades i slutet av april.

Utan att värdera de olika argumenten i studien vill jag ändå säga att vi ser den som en viktig markering av betydelsen av ett fortsatt nära svensk-finskt samarbete och samsyn på det säkerhetspolitiska området.

Samarbetet med Nato har utvecklats under senare tid

– bara för någon månad sedan fattade riksdagen beslut om ett värdlandsavtal med Nato som möjliggör mer av gemensamma övningar.

Det är viktigt för Sverige att kunna föra en bred politisk dialog med olika säkerhetspolitiska aktörer, särskilt om utvecklingen i vårt närområde.

Nato-samarbetet ger oss dessutom möjligheter att utveckla den svenska försvarsmakten, både för det nationella försvaret och för förmågan att delta i insatser för internationell krishantering.

En viktig del av Sveriges och Finlands partnerskap med Nato är den dialog som våra båda länder för med Nato om säkerheten i Östersjöregionen. Syftet med den dialogen är att öka förståelsen för utvecklingen i vårt närområde, och därmed bidra till förutsägbarhet och stabilitet. Närmast kommer president Niinistö och jag att föra denna dialog vidare vid en särskild diskussion i anslutning till Nato-toppmötet i Warszawa om några veckor.

Vi fortsätter skapa säkerhet tillsammans.

*** * ***

Vänner,

Nu har det också gått mer än två decennier sedan Sverige och Finland trädde in som medlemmar i Europeiska unionen.

EU är vår viktigaste utrikespolitiska plattform.

Ett väl fungerande samarbete inom EU är också en förutsättning för fred. Mitt i alla kriser som europasamarbetet nu genomgår får vi inte glömma dess historiska betydelse för att förebygga konflikter mellan europeiska länder.

Vi är som starkast när vi står enade.

EU:s östliga partnerskap är ett exempel på hur en stark grannskapspolitik främjar fred och välbefinnande. EU står enat för en tvåstatslösning i Mellanöstern och förenas i ansträngningarna för att förhandlingarna i fredsprocessen återupptas. Vårt gemensamma agerande visavi Ryssland och i Ukraina är ytterligare exempel på hur EU utgör en utrikespolitisk kraft. Inom kort kommer EU också att ställa sig bakom en global säkerhetsstrategi. Det är välkommet.

De europeiska länderna måste ta ett större samlat ansvar för Europas säkerhet. Från svensk sida vill vi gärna se en starkare gemensam utrikes- och säkerhetspolitik inom EU. En sådan skulle kunna göra mer för att förebygga och hantera konflikter i Östeuropa, i Mellanöstern och i Afrika som påverkar också oss.

Vi vill också utveckla EU:s förmåga att kunna stötta och stärka medlemsstaternas motståndskraft mot hybridhot. För att kunna agera så effektivt som möjligt i olika krishanteringsinsatser kan EU med fördel också utveckla sina egna partnerskap med FN och med Nato.

Men just nu är tilltron till europaprojektet försvagad.

Under det gångna året har EU haft stora svårigheter att genomföra de beslut vi fattat om en mer rättvis fördelning av flyktingar, och förra sommaren rådde stor oro kring möjligheterna för Grekland att vara kvar i eurozonen.

Om bara några dagar ska Storbritannien hålla sin folkomröstning om fortsatt medlemskap, och utgången verkar genuint oviss.

Risken finns att ett eventuellt brittiskt utträde ger medvind för dem i våra medlemsstater som väljer isolationism framför samarbete. Oavsett utgången i Storbritannien så måste vi anstränga oss mer för att EU ska svara upp mot medborgarnas egna önskemål – om rättvisa arbetsvillkor, löner och sociala villkor. Bara så kan vi förstärka förtroendet för den Europeiska unionen, och jag har därför bjudit in till ett särskilt socialt EU-toppmöte i Sverige nästa år för att ta de här frågorna vidare.

*** * ***

Vänner,

”Sverige har levt och andats FN i nästan 70 år.”

Så sa Ban Ki-moon när han besökte Stockholm för en tid sedan.

Det är sant. Vårt stöd är starkt. Förenta nationerna är den enda verkligt globala organisation som finns för upprätthållande av internationell fred och säkerhet. För en regering som står för solidaritet, globalt engagemang och internationellt ansvarstagande för fred är det en självklarhet att driva på för en stärkt och fördjupad FN-politik.

Det ligger helt enkelt i Sveriges intresse.

**Oavsett vilka utmaningar världen möter;
om det är en mer bräcklig europeisk säkerhetsordning,
ett Mellanöstern som präglas av ohyggliga våldsdåd och
påtaglig instabilitet,
eller en flyktingkris som inte varit värre sedan andra
världskriget
– så är det i folkrätten, i det multilaterala samarbetet
och i Förenta nationerna som vi måste ta spjärn.**

**Och förra året innebar flera genombrott
för det globala samarbetet.**

I allt det mörka finns också ljus.

Den extrema fattigdomen har halverats.

9 av 10 flickor och pojkar världen över går i dag till skolan.

Mödradödligheten har minskat, barndödligheten likaså.

Miljarder människor har fått tillgång till rent vatten.

**Fram växer nu en global medelklass där varannan människa
har tillgång till en mobiltelefon.**

**Flera viktiga framgångar kunde noteras i det globala
mellanstatliga arbetet förra året. Utvecklingsfinansiering, nya
globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, och ett nytt klimatavtal i
Paris. Detta är frukter av ett FN-samarbete som fungerar.**

**Men FN kan och bör göra mer, inte minst för att förebygga de
hot och risker som världen nu ser vad gäller krig, terrorism och
klimat. Fred byggs inte bara genom att krig och konflikter ska
avslutas. Ännu viktigare är att se till att de aldrig bryter ut.**

**För det krävs mer av avspänning,
mer av samarbete för global utveckling,
mer av förebyggande.**

**Här ska Förenta nationerna behålla och utveckla sin unika roll.
Det är för att förstärka det arbetet som Sverige vill ta plats i
FN:s säkerhetsråd, och kandiderar vid omröstningen i New York
om en dryg vecka.**

**En allt mer globaliserad värld
kräver ett starkare globalt samarbete.
Det ska FN leda.**

**Låt mig avsluta där jag började.
När Sverige och Finland samarbetar
gör vi det inte bara som nära grannar.
Vi har en gemensam historia
och vi har en gemensam värdegrund,
med ett brett folkligt och politiskt stöd.**

**Vi har en gemensam historia
– och vi har också en gemensam framtid,
där jag vet att vi tillsammans kommer fortsätta skapa
avspänning och säkerhet i Östersjön och i Nordeuropa.**